

малюків, реклама буде ефективною, якщо використовуються спокійні кольори, бо, як всім відомо, наші любі матері бажають нам спокою та безпечності, а для цього не просто бажаними, а потрібними слід вважати білий, зелений та синій кольори як основні.

ЛІТЕРАТУРА

1. Закон України «Про рекламу»: за станом на 21 груд. 2005 р. / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/270/96-вр>.
2. Психологія кольору в рекламі // [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://goldideas.com.ua/uk/article/157-2012-08-02-09-51-34>.
3. Психологія кольору в рекламі // [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://toplutsk.com/articles-article_426.html.
4. Гавердовська П. Психологія кольору / П. Гавердовська / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://samorozvytok.info/content/психологія-кольору>.
5. Кучерявий В. Психологія реклами і кольору / В. Кучерявий / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://politiko.ua/blogpost53141>.

*К. А. Волошко,
студентка ІV курсу
Інституту філології,
Київський національний університет імені Тараса Шевченка*

ВІДОБРАЖЕННЯ ТРАДИЦІЙНИХ РИС ЯПОНСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ХАРАКТЕРУ У ТВОРЧОСТІ ЯСУНАРІ КАВАБАТА

Національний характер є об'єктивною реальністю та виступає у вигляді системи специфічних рис. Стосовно національного характеру дуже вдалою є думка І.П. Павлова, який відносив характер до загально психологічних явищ: «Якщо ви розташуєте окремі риси поодиночі, безсистемно, то ви звичайно, характер ... не визначите; слід взяти систему рис та визначити, які риси висувуються на панівне місце, які ледь-ледь проявляються, затираються тощо» [1, с. 113]. У нашому дослідженні, як це заведено у соціальній психології, риси національного характеру згруповані за принципом «етнічна спільнота – група – особистість».

На думку В. А. Проннікова та І. Д. Ладанова [4, с. 52] у японському національному характері рельєфно виділяються такі риси: а) загальноетнічні риси – працьовитість, сильно розвинене естетичне почуття, любов до природи, традицій, схильність до запозичень, етноцентризм, практицизм; б) риси групової поведінки – дисциплінованість, відданість авторитету, почуття обов'язку; в) буденно-життєві риси – ввічливість, акуратність, витримка, ощадливість, допитливість. Розглянемо ці риси у тій мірі, у якій вони зображені у творах Ясунарі Кавабата.

Естетизм. У японській мові є спеціальний вираз «фурю». Він складається з двох ієрогліфів – фу – вітер, та рю – потік, поняття «вітру та потоку» передає почуття прекрасного. Як стверджує японський письменник Тецудзо Танікава, естетичне почуття – основа японського національного характеру, це саме та

кардинальна риса, навколо якої групуються всі інші [4, с. 72]. Вся творчість Я. Кавабата підтверджує цю думку, однак у цьому аспекті слід виділити роман «Давня столиця». У творі практично немає пейзажу, опису дерев, гір чи явищ природи, який би не сприймався через призму споглядальності, замилювання споглядача:

Тіко зайшла у храмовий сад і завмерла – ясний яскраво-червоний цвіт плакучих вишень проник їй у саму душу. «Ах, і цього року зустрілась з весною у Кіото!» – подумала вона [6, с. 254].

Потяг до прекрасного, непідробне замилювання природою з особливою художньою силою розкриваються в діалогах. У одному з найвидатніших романів Ясунарі Кавабата «Давня столиця» одна з головних персонажів – дочка торговця тканинами Тіеко, прогулюючись у парку зі студентом Сініті, милуються природою. Кожен висловлює свої естетичні уподобання, відстоює їх:

– *Ці камені розміщені у воді так, що утворюють абстрактний малюнок, правда? – сказав Сініті.*

– *А хіба в японських садах є щось, що не має абстрактної форми? Та коли постійно вбачають абстракцію навіть у зозулиному льоні, що росте у саду храму Дайго, то це вже набридає...*

– *Це правда, але все-таки той мох вражає своїм абстрактним візерунком [6, с. 256].*

Ми вважаємо типовим, що у естетичній картині світу Тіеко жива природа стоїть вище об'єктів неживої природи:

– *Невже погода буде така ж красива, як новий Золотий павільон?*

– *Здається, її відбудували в яскравих кольорах, хоча вона ніколи не горіла...Просто її розібрали, а потім наново склали. Висвячення відбувається саме в пору буйного цвітіння вишень і, напевне, зійдеться багато людей.*

А все-таки я не бачила нічого прекраснішого за яскраво-червоний цвіт тутешніх плакучих вишень! [6, с. 257].

Її уподобання розділяє її сестра Наеко, яка теж надає перевагу незайманій природі; навіть ліс, створений людьми їй не подобається:

– *Ці насадження зробили люди, – пояснила Наеко.*

– *Невже?*

– *Деревам років сорок. Незабаром їх зрубують і перетворять на стовпи абощо. Інколи я собі думаю: от якби ніхто їх не чіпав, то за тисячу років вони стали б товстеними й височенними! Правду кажучи, мені більше до вподоби незайманий ліс. А в цьому селі їх вирощують... ну, ніби квіти на продаж [6, с. 347].*

Далі стає зрозумілим естетичний ідеал дівчини: природа сама по собі, вільна у своїх проявах, природа без людей:

– *Якби на світі не було людей, то не з'явився б і Кіото, а натомість росли б незаймані ліси й дикі трави на рівнинах. І панували б тут, напевне, олені й дикі кабани. І навіть з'явилися на світі люди? [6, с. 259].*

Для батька Тіеко, Такітіро теж естетично цінна тільки жива природа і засмучує техногенний наступ людини на природу:

Обібач доріжки, від вузьких воріт до дверей будинку, тяглися довгі ряди кущів білої хагі в розпалі цвітіння.

– *Яка краса! – зупинившись перед воротами, милувався її цвітом Такітіро. Однак бажання оглядати будинок для купівлі в нього вже пропало. Бо через один двір по сусідству він помітив досить велику будівлю – готель з рестораном.*

А проте Такітіро не міг відірвати очей від цвіту на кущах хагі.

– *Будинок начебто гарний, але його оточення мені не по душі, – промимрив Такітіро, поглядаючи на кущики хагі. – Невдовзі все Кіото обернеться на готель з рестораном. Як околиці храму Кодайдзі... Між Осака та Кіото утворилася промислова зона. І тільки у західній частині Кіото ще збереглися вільні ділянки, але й там, можливо, скоро з'являться химерні сучасні новобудови... – засмучено підсумував він [6, с. 358].*

Творчість Кавабати наштовхнуло Н. Т. Федоренко на роздуми про природу японського естетизму: «У художньому досвіді Кавабати ясно простежується вплив естетичних концепцій дзен, що базуються на внутрішньому спогляданні. Дзен означає виявити свої духовні сили та потрапити у сферу «не-я», пережити цілісність світу» [6, с. 43]. Сюжет творів Ясунарі Кавабата часто розгортається впродовж різних пір року, як того вимагає дзен-буддійська естетика, що, за словами ченця Догена (1200-1253), які наводить Кавабата у своїй Нобелівській лекції, виражається словами вірша: «Весною – цвіт//Зозуля – влітку//Місяць – восени//Зимою – сніг//Холодний і яскравий» [4, с. 3]. Кавабата надзвичайно глибоко сприйняв філософію дзен, що знайшло своє вираження у надзвичайній споглядальності його прози, мінімалізмі авторської естетики. Згідно з дзен, одиниця з одного боку є довершеністю, а з другого боку – уособленням загального. Звідси – тяжіння японського мистецтва до одиниці: квітки, гілки, окремої особистості. Японське мистецтво, як і вся японська культура, як слушно зауважує Д. Судзукі, виходить з принципового положення дзен: «Одне у всьому, все – в одному» [2, с. 98]. Цей факт відмічає і Т. Григор'єва: «Наша свідомість звикла сприймати речі у їх все загальності, воно скоріше здатне осягнути ціле, загальне, ніж зосереджуватися на окремому. Традиційне мислення японців, навпаки, сконцентроване на одиничному» [3, с. 281]. Тема милування одиничним об'єктом природи є однією з центральних тем творчості Кавабата, особливо його оповідань. Часто назва цього об'єкту естетичного замилювання виноситься у заголовок і стає художньою домінантою твору. У оповіданні «Церерус» головний герой на ім'я Комія кожного року влітку запрошує шкільних подружок своєї жінки помилуватися нічним цвітінням цереруса:

У просторій вітальні дерев'яного будиночка у старому європейському стилі столи були відсунуті вбік, і в центрі на круглій підставці стояв горщик з церерусом. Горщик не досягав колін пані Мураямі, але сама рослина була заввишки з людину.

– *Білосніжні, дивовижні квіти...Здається, що вони потрапили сюди з казкової країни [4, с. 17].*

У описах об'єктів природи Ясунарі Кавабата, крім естетично-споглядального контексту, часто присутній і етичний підтекст. У оповіданні «Сойка» літня мати захоплюється не зовнішньою красою птаха, а її поведінкою:

З самого світанку верещала сойка. Коли відкрили віконниці, вона злетіла з нижньої гілки найближчої сосни, потім знову повернулася і не давала спокою під час сніданку.

– *Вона шукає своє пташеня... мабуть, він випав з гнізда. Учора вона літала тут весь день, поки не стемніло, але так і не знайшла його. Ось і сьогодні з самого ранку вона вже тут. Така мати заслуговує на захоплення* [4, с. 18].

Надзвичайно розвинене естетичне відчуття японського етносу навіть знайшло своє відображення у японській мові; існує пласт лексики на позначення процесу споглядання об'єктів природи: *ханамі* – споглядання квітів, *цукімі* – споглядання місяця та *юкімі* – споглядання снігу, які відображають суттєву частину повсякденного життя. Традиції поклоніння прекрасному передається із покоління до покоління, проявляючись у почуттях, словах та вчинках. Самі японці вважають, що властиве їм особливе почуття краси – їх національне надбання, яким іноземці можуть лише захоплюватися.

Традиціоналізм. Традиції, що склалися в японському суспільстві особливо яскраво виражають ідею спадкоємності суспільного життя, закріплюючи національні, культурні та побутові елементи. Японці турботливо ставляться до культурного спадку минулого, зберігаючи класичний театр, чайну церемонію, ікебану тощо. Японський традиціоналізм особливо яскраво проявляється у ставленні до іноземного культурного впливу. Ставлення японців до континентальної культури не вичерпується ні запереченням, ні сліпим преклонінням; досить часто воно набувало характер змагання, діалогу, що з часом став внутрішнім принципом японської культури. Японію, за думку В. А. Проннікова та І. Д. Ладанова [4, с. 55] можна охарактеризувати як стабільну, стійку але водночас «відкрити» систему культури на протигагу країнам типу Індонезії («відкрита», але нестабільна культурна система) та типу Китаю («стійкий, закритий» тип, надзвичайно стійкий до зовнішніх впливів). З точки зору психології японська «відкритість» призводить до поєднання любові до традиції з любов'ю до чужого і нового. Ось чому японський традиціоналізм – особливе явище. Так, у романі «Стара столиця» майстер з фарбування тканин Такітіро захоплюється малюнком художника-абстракціоніста Пауля Клеє:

Його картини сповнені ніжності, вишуканості та мрійливості. Вони зачепили моє старече серце настільки, що після їхнього неодноразового перегляду в монастирі я придумав ескіз, зовсім не схожий на те, що зустрічаємо на старовинних зразках японських тканин [6, с. 282].

Але закінчується аналіз творчості іноземного художника критично:

Дякую! Останнім часом тільки і чути розмови про idea, sense й навіть колір оцінюється за західною міркою.

– *Навряд чи таким способом можна досягти чогось високого.*

– *Я відчуваю огиду до всіх цих європейських значень. Хіба в Японії з давніх-давен не було свого, напрочуд глибокого розуміння кольору?* [6, с. 283].

Таким чином, у творчості Ясунарі Кавабати найбільш повно висвітлені саме такі загальноетнічні риси, як естетизм та традиціоналізм. У творчості письменника естетизм нерозривно пов'язаний з любов'ю до природи, яка набуває форми любові до одиничного: за висловом Ясунарі Кавабата: «одна квітка, краще, ніж сто, передає її красу» [4, с. 11]. Одним з аспектів традиціоналізму японського етносу є спротив впливу Заходу, відстоювання своєї національно-культурної ідентичності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Востоков Г. Общественный, домашний и религиозный быт Японии. Япония и ее обитатели / Г. Востоков. – СПб., 1904 – 220 с.
2. Григорьева Т. П. Читая Кавабата Ясунари / Т. П. Григорьева // Иностранная литература. -1971. – № 8. – С. 19-25.
3. Григорьева Т. П. Японская художественная традиция / Т. П. Григорьева. – М., 1979. – 160 с.
4. Пронников В. А. Японцы (этнопсихологические очерки) / В. А. Пронников, И. Д. Лада-нов. – М.: Издательство «ВиМ», 1996. – 400 с.
5. Федоренко Н. Т. Японские записки / Н. Т. Федоренко. – М., 1960. – 315 с.
6. Ясунари Кавабата. Стугін гори / Кавабата Ясунарі ; пер. з яп. І. Дзюб. – К.: Юніверс, 2008. – 592 с.

А. О. Гуйда,
студентка IV курсу
Інституту філології,
Київський національний університет імені Тараса Шевченка

ФРАЗЕОЛОГІЧНІ ЗВОРОТИ КОНФУЦІАНСЬКОЇ ДОКТРИНИ: ФІЛОСОФСЬКИЙ ТА ПОЛІТИЧНИЙ ВИМІРИ

У сучасному політичному дискурсі КНР найбільш частотними є кілька фразеологічних зворотів, які відображають найбільш важливі конфуціанські принципи. Пройшовши складний шлях семантичних трансформацій і навіть часи забуття, дані фразеологічні звороти заново актуалізувалися у сучасних політичних реаліях КНР. Наведемо дані фразеологізми нижче.

Фразеологізм *yi he wei gui* («гармонія – найважливіше») походить з висловлювання Конфуція «дотримуватися єдності у різноманітті є найціннішим із правил» [3, с. 119]. Як і у щойно проаналізованому фразеологізмі, тут потребує пояснення другий елемент ієрогліфічного запису *he* (надалі – *хе*). Перша згадка про *хе* як принципу управління датується VII ст. до н.е. До нашого часу дійшов текст, в якому сановна особа Ян Лін роз'яснює суть цього принципу правителю держави Ци Цзин-гуну (547-490 рр. до н.е.): «Правитель запитав: Чи є різниця між *єдністю-хе* та *єдністю-тун*?» Відповіддю було: «Є різниця. *Єдність-хе* подібна до приготування страви. Маючи вогонь, оцет, квашені овочі, сіль і сливи, приступають до приготування риби. Закип'ятивши воду на дровах і змішавши всі складники, кухар додає до смаку те, чого бракує і забирає зайве, домагаючись *єдності-хе*. Правитель куштує страву і серце його заспокоюється. Так само встановлюються стосунки між правителем та сановниками. Коли в тому, що правитель схвалює, міститься хибне, сановники виявляють це хибне, щоб досягти більш досконалого рішення. Коли в тому, що правитель заперечує, міститься щось правильне, сановники виявляють цю правильність, щоб зняти неповноцінність заперечення. Отже, правління врівноважується, зникають порушення і серця людей не стають злими» [4, с. 113].

Специфіка *єдності-хе* в тому, що воно може і повинно з'являтися тільки в процесі зіткнення та обговорення різноманітних концепцій та поглядів. Чинов-